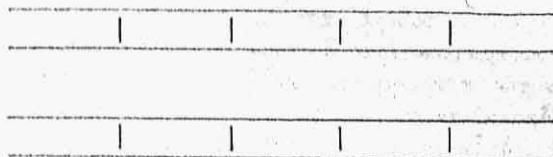

εις 6. ἄλλο εις 8, ἄλλο εις 11, ἄλλο εις 15. Γράψατε τὰς κλασμα-
 τικὰς μονάδας.

β'.) Ἐκ τῆς κλασματικῆς μονάδας 1)8 τοῦ ἄρτου σχηματίσατε
 τρεῖς κλασματικούς ἀριθμούς.

γ'.) Ὁ διδάσκαλος παραγγέλλει νὰ λάβῃ ἕκαστος μαθητῆς δύο
 ἴσας ταινίας χάρτου καὶ κατ' οἶκον νὰ σκεφθῇ πῶς θὰ μοιρασθῶσιν
 εις 5 μαθητὰς. ὡς ἐξῆς.

Ἄποκρ. Θὰ λάβῃ ἕκαστος τὰ 2)5.

Σημ. Στηριζόμενος ὁ διδάσκαλος ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἐποπτειῶν καὶ
 συγκρίνων τὴν ἀκεραίαν μονάδα πρὸς τὰ κλασματικὰ αὐτῆς μέρη δύ-
 ναται εὐκόλως νὰ ἐξαγάγῃ τὰ συμπεράσματα.

α'.) Ὅτι τὸ κλάσμα παριστᾷ διαιρέσιν.

β'.) Ὅτι γράφεται μὲ δύο ἀριθμούς, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμητῆς
 εἶναι διαιρετέος καὶ ὁ παρανομαστῆς διαιρέτης.

γ'.) Πότε τὸ κλάσμα εἶναι μικρότερον ἢ ἴσον ἢ μεγαλειότερον τῆς
 ἀκεραίας μονάδας κλπ.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 15ῃ Μαρτίου 1905.

Παναγ. Δ. Λιβαδάς

Δημοδιδάσκαλος ἐν τῷ πρωτοτύπῳ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΣΧΕΔΙΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Μαθήματος ἐκ τῆς γραμματικῆς.

Ἡ διδασκαλία τῆς γραμματικῆς σκοποῦσα τὴν ὀρθὴν σύνθεσιν τῶν
 ἰννοῶν τῶν κτηθεισῶν διὰ τῆς πραγματογνωσίας τοῦ οὐσιωδεστάτου
 τούτου γλωσσικοῦ μαθήματος, καὶ τὴν ὀρθὴν ἔκφρασιν καὶ γραφὴν τῶν
 λέξεων, τῶν ἀποτελεουσῶν τὸ μέσον τῆς συνεννόησεως τῶν ἀνθρώπων
 ἕκαστου ἔθνους, εἶνε εὐκολωτάτη, ἐὰν ἡ ὀμιλουμένη γλῶσσα δὲν ἀπέ-
 χει πολὺ τῆς γραφομένης, ὡς συμβαίνει εἰς τὰς λατινικὰς γλώσσας.

Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς γραμματικῆς ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἀναγραφῆς ἐν τῷ προγράμματι ἰδίας ὥρας διὰ τὸ μάθημα τοῦτο· διότι ὁ διδάσκαλος διὰ τοῦ ἀναγνωσματολογίου δύναται νὰ καλλιεργήσῃ τὸ γλωσσικὸν ὕλικόν καὶ νὰ συστηματοποιήσῃ τοὺς γραμματικοὺς κανόνας τοὺς ἐφαρμοζομένους ἀνεπαισθήτως ὑπὸ τῶν παιδίων ἐκ τῆς γνώσεως τῆς μητρικῆς γλώσσης. Ἄλλ' ὅπου ἡ λαλουμένη γλῶσσα ἀρίσταται πολὺ τῆς γραφομένης καὶ διγλωσσία φοβερὰ μαστίζει τὸν λαόν, ὡς παρ' ἡμῖν, εἶνε ἀνάγκη μὲν συστηματικωτέρας διδασκαλίας τῆς γραμματικῆς, ἀναγραφομένης ἐν τῷ προγράμματι τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἰδιαιτέρας ὥρας πρὸς διδασκαλίαν αὐτῆς. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ δημοτικὸν σχολεῖον προτίθεται νὰ διδάξῃ μόνον τὸ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον, ἔπεται ὅτι ὀφείλει ὁ Ἕλλην δημοδιδάσκαλος νὰ παρίδῃ τὰς γραμματικὰς λεπτομερείας καὶ νὰ διδάξῃ τοὺς οὐσιωδιστάτους ἐκ τῶν γραμματικῶν κανόνων, τοὺς συντελοῦντας εἰς τὴν κατανόησιν, ὀρθὴν πλοκὴν καὶ γραφὴν τῆς γλώσσης. Πᾶν τὸ σκοποῦν τὴν φιλολογικὴν ἔρευναν τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης πρέπει νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐκ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν τῷ μαθηματι τῆς γραμματικῆς εἰς τὸν μαθητὴν εἶνε γνωστὰ αἱ μερικαὶ ἔννοιαι καὶ διὰ τῆς παρατηρήσεως καὶ συγκρίσεως θὰ γνωρίσῃ ὁ διδάσκαλος εἰς τοὺς μαθητὰς τὰς γενικὰς ἐννοίας ἧται τοὺς κανόνας, ἔπεται ὅτι μίθῳδος ἰσχύουσα εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς γραμματικῆς εἶνε ἡ συνθετικὴ, ἧται ἐκ τῶν γνωστῶν παραδειγμάτων θὰ προκύπτῃ δι' αὐτενεργείας τῶν μαθητῶν ὁ κανὼν.

Ἐπίδειγμα διδασκαλίας

Περί τῆς ὀρθογραφίας τῶν παραθετικῶν κατακλήσεων.

Στάδιον Α'. Σκοπός.

Σήμερον θὰ μάθωμεν τὴν ὀρθογραφίαν εἰς ὑπερος καὶ ὑποστος τῶν παραθετικῶν.

Τὸν τεθίντα σκοπὸν ἐπαναλαμβάνουσιν οἱ μαθηταί.

Στάδιον Β'. Προεργασία ἢ ἀνάλυσις τῆς πεύρας

τῶν μαθητῶν.

Διδ. Πότε λέγεται ἡ συλλαβὴ μακρὰ καὶ πότε βραχεῖα ; Φέρετε

παραδείγματα βραχειῶν καὶ μακρῶν συλλαβῶν. Ἐν ἀνάγκῃ δίδει παραδείγματα ὁ διδάσκαλος. Πότε ἡ συλλαβὴ λέγεται φύσει μακρά; Τίσα εἶνε τὰ διπλᾶ σύμφωνα; Πότε λέγεται ἡ συλλαβὴ θέσει μακρά; Φέρετε παραδείγματα. Ποῖα εἶνε αἱ καταλήξεις τοῦ συγκριτικοῦ καὶ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπιθέτων; Πῶς ὀνομάζονται καὶ οἱ δύο βαθμοὶ συγκριτικὸς καὶ ὑπερθετικὸς μὲ ἐν ὄνομα; Τί λέγεται ρίζα τῶν ὀνομάτων; Μαθ. Τὸ ἀμετάβλητον μέρος τοῦ ὀνόματος. Διδ. Ποῖα εἶνε ἡ ρίζα τῶν ὀνομάτων σοφός, λεπτός, ξηρός κλπ;

Στάδιον Γ'. Κυρίως ἐργασία ἢ προσφορὰ τοῦ νέου.

Οἱ μαθηταὶ ἐπαναλαμβάνουσι τὸν θεέντα σκοπὸν. Ὁ διδάσκαλος γράφει ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος ἐπιθέτα καὶ τὰ παραθετικά των ὡς ἑξῆς.

σοφός, νέος, ξηρός, κωφός, ταπεινός, λεπτός, ἔνδοξος, ἐρυθρός. Μετὰ τοῦτο προκαλεῖ τοὺς μαθητὰς δι' ἐρωτήσεων νὰ σχηματίσωσι τὰ παραθετικά των, τὰ ἅποια γράφει·

1. σοφ	τερος	σοφ	τατος
2. νε	τερος	νε	τατος
3. ξηρ.	τερος	ξηρ.	τατος
4. κωφ.	τερος	κωφ.	τατος
5. ταπεν.	τερος	ταπειν.	τατος.
6. λεπτ.	τερος	λεπτ.	τατος
7. ἐρυθρ.	τερος	ἐρυθρ.	τατος
8. ἔνδοξ.	τερος	ἐνδοξ.	τατος

Προσκαλεῖ τοὺς μαθητὰς νὰ ἀναγνώσωσι τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων ὡς εἶνε γεγραμμένα καὶ ἐρωτᾷ.

Ποῖον γράμμα λείπει διὰ νὰ εἶνε πλήρη τὰ παραθετικά;

Μαθ. Λείπει ἡ φωνή, Ο. Γράφει ὁ διδάσκαλος τὸν φθόγγον, Ο. ὡς ἑξῆς.

1. σοφώτερος	σοφώτατος
1. νεώτερος	νεώτατος
3. ξηρότερος	ξηρότατος
4. κωφότερος	κωφότατος
5. ταπεινότερος	ταπεινότατος
6. λεπτότερος	λεπτότατος
7. ἐρυθρότερος	ἐρυθρότατος
8. ἔνδοξότερος	ἐνδοξότατος

Διδ. Εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2 παραδείγματα ποῖον, Ο. ἔγραψα; Μαθ. Εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2 παραδείγματα ἔγραψατε τὸ Ω. Διδ. Εἰς τὰ λοιπὰ παραδείγματα ποῖον Ο. Ἐγραψα; Μαθ. τὸ Ὅ Διδ. Ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς ρίζης τῶν ἐπιθέτων σοφ-ός καὶ νέ-ος τί εἶνε μακρὰ ἢ βραχεῖα; Μαθ. Βραχεῖα. Διδ. Πῶς ἔγραψαμεν τὸ πρό τῶν καταλήξεων τερος καὶ τατος Ο, εἰς τὰ ἐπίθετα σοφός καὶ νέος, τῶν ὁποίων ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς ρίζης εἶνε βραχεῖα; Μαθ. μὲ Ω. Διδ. Τί εἶνε ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς ρίζης τῶν ἐπιθέτων ξηρ-ός μακρὰ ἢ ἐκ φύσεως; Μαθ. ἐκ φύσεως. Διδ. Πῶς ἔγραψαμεν τὸ πρό τῶν καταλήξεων τερος καὶ τατος. Ο. εἰς τὰ ἐπίθετα, τὰ ἔχοντά τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τῆς ρίζης φύσει μακράν; Μαθ. Μὲ Ο. Διδ. παρατηρήσατε τὰ ὑπ' ἀριθ. 6, 7, καὶ 8, παραδείγματα τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τῆς ρίζης τοῦ ἐπιθέτου λεπτ-ός; Τί εἶνε μακρὰ ἢ βραχεῖα; Μαθ. Μακρὰ. Διδ. Διατί εἶναι μακρὰ; Μαθ. Διότι τὸ ε εὐρίσκεται πρὸ δύο συμφώνων. Διδ. Τί εἶνε ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς ρίζης τῶν ἐπιθέτων ἔνδοξ-ος ἐρυθρ-ός μακρὰ ἢ βραχεῖα; Μαθ. μακρὰ. Διδ. Εἶνε μακρὰ φύσει ἢ θέσει; Μαθ. θέσει μακρὰ. Διδ. Διατί εἶνε ἡ συλλαβὴ δόξ- θέσει μακρὰ; Μαθ. Διότι τὸ Ο. εὐρίσκεται πρὸ τοῦ διπλοῦ ξ. Διδ. Πῶς ἔγραψαμεν τὸ πρό τοῦ τερος καὶ τατος Ο. εἰς τὰ ἔχοντα τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τῆς ρίζης θέσει μακράν; Μαθ. Μὲ Ο.

Τὰς παρατηρήσεις ταύτας προκαλεῖ ὁ διδάσκαλος καὶ ἄλλους μαθητὰς νὰ ἐπαναλάβωσι, μετὰ δὲ τοῦτο ἐρωτᾷ. Διδ. Διὰ τί εἰς τὰ παραθετικά σοφώτερος σοφώτατος καὶ νεώτερος νεώττετος ἔγραψαμεν τί πρό τοῦ τερος καὶ τάτος Ο. μὲ Ω; Μαθ. Διότι ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς ρίζης τῶν ἐπιθέτων σοφός καὶ νέος εἶνε βραχεῖα. Διδ. Διὰ τί εἰς τὰ παραθετικά ξηρότερος ξηρότατος, κωφώτερος κωφώτατος καὶ ταπεινότερος ταπεινότατος ἔγραψαμεν τὸ πρό τοῦ τερος καὶ τάτος Ο μὲ Ο; Μαθ. Διότι ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς ρίζης τῶν ἐπιθέτων ξηρός, κωφός, ταπεινός εἶνε φύσει μακρὰ. Διδ. Διὰ τί εἰς τὰ παραθετικά λεπτότερος λεπτότατος, ἐρυθρότερος ἐρυθρότατος καὶ ἔνδοξότερος ἔνδοξότατος τὸ πρό τοῦ τερος καὶ τάτος, Ο. ἔγραψαμεν μὲ Ο; Μαθ. Διότι ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς ρίζης τῶν ἐπιθέτων λεπτός, ἐρυθρός καὶ ἔνδοξος εἶνε θέσει μακρὰ. Διδ. Λοιπὸν πότε τὸ πρό τῶν παραθετικῶν καταλήξεων τερος καὶ τάτος Ο γράφεται μὲ Ο καὶ πότε μὲ Ω;

Στάδιον Δ'. Ἐπεξεργασία.

Ὁ διδάσκαλος προσκαλεῖ τινὰς τῶν ἱκανοτέρων μαθητῶν νὰ γράψωσιν ἐπὶ τοῦ πίνακος τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων φοβερός, ἄνοσος,

ζωηρός, ἱερός, ἀρχαῖος, θερμός, κ.λ.π. μετὰ δὲ τοῦτο γράφει ἐπὶ τοῦ πίνακος διάφορα παραθετικά καὶ προσκαλεῖ τοὺς μαθητὰς νὰ δικαιολογήσωσι τὴν γραφὴν αὐτῶν, ὡς ἐξῆς. Διδ. γράφει· ζωηρότερος, ζωηρότατος, διὰ τί τὸ πρὸ τῶν καταλήξεων τέρος καὶ τάτος Ὁ ἔγραψα μὲ Ὁ ; Μαθ. Διότι ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς ρίζης τοῦ ἐπιθέτου ζωηρός εἶναι φύσει μακρά. κ.λ.π.

Στάδιον Ε'. Καρπὸς ἢ κανὼν.

Ὅταν ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς ρίζης τοῦ ἐπιθέτου εἶνε βραχεῖα γράφεται μὲ Ω, καὶ ὅταν ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς ρίζης τοῦ ἐπιθέτου εἶνε φύσει ἢ θέσει μακρὰ γράφεται μὲ Ο.

Τὸν κανόνα τοῦτον ἐπαναλαμβάνουσι πολλοὶ μαθηταὶ χωριστὰ ἕκαστος καὶ πάντες ἐν χορῷ.

Στάδιον Σ'. Ἐφαρμογή.

Ὁ διδάσκαλος γράφει ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος τὰ θετικά τῶν ἐπιθέτων ἱερός, φωτεινός, δροσερός, βλαβερός, μαθηρός, ὄκηρός, δίκαιος, τρομερός, θερμός, ἐνδοξός, λεπτός κ.λ.π. καὶ παραγγέλλει εἰς τοὺς μαθητὰς ἀφοῦ σημειώσωσι ταῦτα κατ' οἶκον νὰ γράψωσι τὰ παραθετικά των. Εἰς ἰδιαιτέραν δὲ ὥραν τοῦ μαθήματος τῶν γραμματικῶν ἀσκήσεων διορθοῖ τὰ γραφέντα ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ποικίλλει δὲ τὰς ἀσκήσεις καὶ διὰ προτάσεων καταλλήλων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2ῃ Ἀπριλίου 1905.

Ὁ Δημοδιδάσκαλος.

Παναγιώτης Γ. Λιβαδάς.